

Nr 36

Utlåtande i anledning av väckta motioner om rätten att fiska med fasta redskap i kronans fiskevatten.

I två inom riksdagen väckta, till jordbruksutskottet hänvisade likalydande motioner, nämligen I:652 av herr *Karlsson, Helge, m. fl.* och II:819 av herr *Hedin m. fl.* har hemställts att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av bestämmelserna om förvaltningen av kronans fisken att fiske med fast redskap i första hand förbehålles yrkesfiskare eller annan fiskare för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse.

I anledning av motionerna har remissyttranden avgivits av domänstyrelsen, fiskeristyrelsen, fritidsfiskeutredningen och Sveriges fiskares riksförbund.

Domänstyrelsen anser att behov ej föreligger för en ändring av kungörelsen om förvaltningen av kronans fisken i enlighet med motionerna och anför därvid.

Under hänvisning till 3 § i Kungl. Maj:ts kungörelse om förvaltningen av kronans fisken den 8 juni 1951 (SFS 595/51) hemställer motionärerna ”att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om sådan ändring av bestämmelserna om förvaltningen av kronans fisken att fiske med fast redskap i första hand förbehålles yrkesfiskare eller annan fiskare för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse”.

Domänstyrelsens praxis i fråga om upplåtelse av fiskerätt för yrkesfiske har länge varit den att på vattenområde, där yrkesfiske förekommit tidigare och sådant fiske sålunda även i fortsättningen möjligen kan ifrågakomma, har fisket bjudits ut till yrkesfiskare med eller utan ensamrätt. Har därvid flera yrkesfiskare anmält sitt intresse för fisket i fråga, har icke den erbjudna arrendesumman enbart fått påverka valet av arrendator, utan viss hänsyn har även tagits till vederbörandes bostadsort m. m. Sportfiskare har sålunda ej haft möjlighet att tränga ut yrkesfiskare från ett vatten, där yrkesfiske tidigare kunnat bedrivas. Däremot har styrelsen ansett det lönlöst att nu söka införa yrkesfiske i vatten, där sådant på senare tid ej förekommit med hänsyn bl. a. till att konjunkturen för yrkesfiske är starkt vikande och den enskilde fiskaren numera behöver kunna tillgodogöra sig mycket större fångster per år för att reda sig, än vad fallet var för endast något tiotal år tillbaka.

Fisket med fasta redskap i den nuvarande fiskerättslagens mening har domänstyrelsen sedan länge ansett såsom särskilt förbehållet yrkes- och binäringsfiskare. Motionärernas förslag för upplåtelse av fiske med fast redskap i kronans fiskevatten överensstämmer sålunda helt med den praxis, som sedan länge tillämpats vid upplåtelser av angivet slag i domänverket underställda statliga fiskevatten. Det har emellertid ej alltid varit möjligt att trots annonsering få nya arrendatorer till friblivna fisken med fast redskap, och avgälderna har mången gång måst sänkas trots penningvärdets fall.

Fiskeristyrelsen erinrar om att i Kungl. Maj:ts cirkulär till domänstyrelsen och de övriga myndigheter som har kronan tillhöriga fisken under sin förvaltning den 8

juni 1951 (nr 396) rörande tillämpningen av kungörelsen samma dag (nr 395) angående förvaltningen av kronans fisken till 3 § första och andra styckena upptagits förtydligande kommentarer av denna lydelse.

”I de mera tätbefolkade delarna av landet torde det ofta te sig såsom bäst och rättvisast att fisket upplåtes till yrkesfiskare. — — — Den omständigheten att i författningstexten yrkesfiske nämnes före sport- och fritidsfiske innebär icke, att yrkesfiskare böra äga företrädesrätt framför fritidsfiskare.”

Styrelsen anför vidare.

I detta sammanhang kan nämnas att vid 1962 års riksdag besvarades i andra kammaren (se kammarens protokoll 23:216) en interpellation angående yrkesfiskets behov av fiskevatten. Frågan gällde huruvida chefen för jordbruksdepartementet var villig att medverka till skyndsamt undersökning och utredning i syfte att under hänsynstagande till både yrkesfiskets och fritidsfiskets berättigade intressen säkerställa yrkesfiskets behov av fiskevatten. Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Holmqvist, yttrade bl. a. att i flera avseenden har på senare år utfärdats bestämmelser ägnade att trygga yrkesmännens fiskemöjligheter samt att sålunda i 1951 års kungörelse och cirkulär angående förvaltningen av kronans fisken visst företräde givits åt yrkesfiskarna.

Att fasta fiskeredskap inte särskilt nämns i 1951 års författningar har sin naturliga förklaring däri, att dessa författningar avser fiske i enskilt vatten, beträffande vilket någon åtskillnad mellan fast och rörligt redskap inte upptagits i den grundläggande 5 § lagen om rätt till fiske.

Motionärerna anför vidare i sin motivering.

”Kronans fisken är numera i stor utsträckning upplåttna för sport- och fritidsfiske. När det gäller fiske med fast redskap blir härigenom inte sällan yrkesfiskare utestängda från sådant fiske i dessa vatten. Det synes oss vara angeläget att liksom i allmänt vatten fiske med fast redskap i första hand förbehålls dem som är yrkesfiskare eller annan fiskare för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. En sådan upplåtelse behöver ej menligt inverka på eventuellt fritidsfiske i samma vattenområde.”

Sannolikt företräder domänstyrelsen — på vilken det ankommer att tillämpa 1951 års författningar — en annan uppfattning än den som kommer till uttryck i det remitterade motionsparet. I ett i prop. 1960:50 s. 44 återgivet remissutlåtande över 1957 års departementspromemoria om lag om fiskevårdsområden anför sålunda domänstyrelsen bl. a.

”Med hänsyn till de erfarenheter, som ett mångårigt organisationsarbete för att bereda allmänheten möjlighet att bedriva sport- och fritidsfiske i kronans vatten givit, kan styrelsen icke dela den uppfattning som i detta fall kommit till uttryck i departementspromemorian. Länsstyrelserna inhämta i regel yttranden i fiskefrågor endast från länens fiskerinämnader och bruka fästa stort avseende vid dessa nämnders yttranden. En stor del av fiskerinämnaderna torde vara ensidigt sammansatta av företrädare för enbart yrkes- och binäringsfisket och hysa av den anledning ett ljumt intresse för *de statsmakternas direktiv beträffande ökade möjligheter för allmänheten att bedriva sportfiske i kronans vatten, som givits i kungörelsen den 8 juni 1951 angående förvaltningen av kronans fisken.*” (Kursiverat av fiskeristyrelsen.)

Riksdagen företräder en för yrkesfisket mera positiv inställning. I sitt av riksdagen (skr. 1965:198) godkända utlåtande 1965:18 uttalar sålunda tredje lagutskottet (s. 14).

”Enligt förarbetena till fiskerättslagen bör det allmänna, i den mån konflikt uppkommer mellan enskilda fiskerättsägares, yrkesfiskares och fritidsfiskets intressen, i första hand söka tillgodose yrkesfiskets skäligen krav. Det har också, med hänsyn till det yrkesmässiga fiskets betydelse ur ekonomisk synvinkel och från försörjningssynpunkt, ansetts skäligt att statsmakterna såvitt på dem ankommer söka bereda denna närings utövare möjlighet att bedriva sitt fiske utan onödiga hinder.”

Åtgärder i det remitterade motionsparets syfte förefaller sålunda att väl överensstämma med riksdagens intentioner.

Det kan inte göras gällande att de i motionsparet föreslagna åtgärderna saknar betydelse. Tillstånd att utsätta fast fiskeredskap får enligt 2 § fiskerättslagen ej vägras innehavare av enskild fiskerätt som från det enskilda vattnet vill sträcka fast redskap vidare ut i allmänt vatten, om det kan ske utan men för annan fiskande. Vid vissa kuststräckor, som närmare anges i 3 § samma lag, får sådan utsträckning ske utan tillstånd, dock ej på större avstånd än 200 m från den stranden följande kurvan för tre m:s djup. Enligt 2 § kungörelsen den 8 december 1950 (nr 622) sådant författningsrummet lyder enligt kungörelse den 13 augusti 1965 (nr 499) skall vid prövning av fråga om tillstånd för viss person att utsätta fast fiskeredskap i allmänt vatten, i den mån icke annat följer av 2 § lagen om rätt till fiske, företräde givas yrkesfiskare eller annan fiskare för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse.

För att vinna syftet med det remitterade motionsparet anser fiskeristyrelsen det vara tillräckligt att i tillämpningscirkuläret 1951:396 under rubrikerna ”Till 3 § första stycket” och ”Till 3 § andra stycket” införa bestämmelser av innebörd att vid upplåtelse av rätt till fiske med fast redskap på kronans enskilda vatten företräde skall givas yrkesfiskare eller annan fiskare för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse. Skulle denna för yrkesfisket generösare tillämpning av kungörelsen 1951:395 inte förverkligas, kan vederbörande sökande enligt 12 § samma kungörelse anföra besvär över förvaltningsmyndighetens beslut.

Fritidsfiskeutredningen tillstyrker motionerna och anför.

Den konfliktsituation, som berörs i motionerna, har såvitt gäller fiskerilagstiftningen i allmänhet behandlats i förarbetena till lagen om rätt till fiske. Sålunda uttalade föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, i prop. 1950:60 s. 25 att det allmänna borde, i den mån konflikt uppkommer mellan yrkes- och rekreationsfiskets intressen, i första hand söka tillgodose yrkesfiskets skäligen krav. Redan med hänsyn till den betydelse det yrkesmässigt bedrivna fisket har ur ekonomisk synvinkel och ur försörjningssynpunkt synes det enligt uttalandet skäligt att statsmakterna, såvitt på dem ankommer, skall söka bereda denna närings utövare möjlighet att bedriva sitt fiske utan onödiga hinder.

Detta uttalande har sedermera citerats i tredje lagutskottets, av riksdagen godkända, utlåtande 1965:18.

Utifrån de allmänna värderingar, som sålunda kommit till uttryck, förefaller det som om yrkesfisket fått en tämligen snäv behandling i kungörelsen den 8 juni 1951 (nr 395) angående förvaltningen av kronans fisken och det därtill anslutande cirkuläret samma dag (nr 396) till domänstyrelsen och de övriga myndigheter som har kronan tillhöriga fisken under sin förvaltning. Det företräde som där lämnats åt yrkesfisket synes ha gjorts alltför starkt beroende av lokala förhållanden beträffande fiskförsörjningen. Denna synpunkt gör sig särskilt gällande i fråga om saltsjöfisket.

Tillgången på platser lämpade för fiske med fasta redskap är som motionärerna framhållit begränsad. Med hänsyn till detta fiskes stora effektivitet och ekonomiska

betydelse bör tillgängliga fiskeplatser användas på bästa sätt. Detta synes i fråga om kronans fisken säkrast kunna ske genom upplåtelse till yrkesfiskare.

Även om fiske med fasta redskap oftast kräver att skyddszoner skapas kring de utsatta redskapen, torde utrymme i flertalet fall finnas kvar för fritidsfiske med lättare redskap i samma vatten. För fritidsfisket i egentlig mening kan något behov av tillgång till fiske med fasta redskap inte anses föreligga. En lösning i den riktning motionärerna föreslagit synes även kunna leda till att de på sina håll förekommande motsättningarna mellan yrkes- och fritidsfiskare undanröjes eller mildras.

Det förslag som framförts i motionerna ligger i linje med övervägandena inom fritidsfiskeutredningen i fråga om användningen av olika redskapstyper vid konflikt mellan yrkes- och fritidsfiskets intressen.

Även *Sveriges fiskares riksförbund* tillstyrker motionerna och uttalar.

Såsom också framgår av motionerna är fiskelagens bestämmelser för fiske med fasta redskap mera restriktiva än motsvarande för fiske med rörliga redskap. I förstnämnda avseende erfordras i regel tillstånd att i allmänt vatten utsätta redskapen till fångst, medan fiske med rörliga redskap i allmänt vatten i princip är fritt för varje svensk medborgare. Tillståndsgivningen beträffande fasta redskap sker efter ansökan hos länsstyrelse eller annan myndighet, som Konungen bestämmer, och härvidlag gäller, att yrkesfiskare eller annan fiskare, som har sin huvudsakliga inkomst av fisket, skall ges företräde.

För fiske med fasta redskap i kronans fiskevatten finns tyvärr icke liknande, entydiga bestämmelser och erfarenheterna har visat, att yrkesfiskare i en del fall icke kunnat erhålla sökt tillstånd att bedriva sådant fiske i dessa vatten. — Riksförbundets styrelse anser därför i likhet med motionärerna, att bestämmelserna om förvaltningen av kronans fisken bör ändras på sådant sätt, att yrkesfiskare och med dem jämställda icke blir utestängda från att erhålla behövligt tillstånd för fiske med fasta redskap i dessa vatten.

Utskottet. Enligt 3 § första stycket kungörelsen den 8 juni 1951 angående förvaltningen av kronans fisken bör, där så erfordras för ortsbefolkningens behov, fiske i kronan tillhörigt vatten upplåtas till yrkesfiskare, som avsätter fisk i orten, och till personer bland ortsbefolkningen för fiske till husbehov. Frågan om företräde skall ges åt yrkesfiskare eller husbehovsfiskare skall avgöras efter fiskeförhållandena och efter ortsbefolkningens behov och önskemål. I andra stycket av samma paragraf stadgas bl. a. att, i den mån behov som avses i första stycket ej föreligger eller blivit tillgodosett, fisket bör upplåtas till andra fiskande, såsom yrkesfiskare, vilka säljer på annan ort, samt sport- och fritidsfiskare.

I Kungl. Maj:ts tillämpningscirkulär till förenämnda kungörelse anförts beträffande 3 § första stycket bl. a. att det i de mera tätbefolkade delarna av landet ofta torde te sig såsom bäst och rättvisast att fisket upplåts till yrkesfiskare. I skogs- och fjälltrakter torde däremot befolkningens levnadsförhållanden i allmänhet vara sådana att husbehovsfiske bör få företräde framför yrkesfiske. Vad gäller 3 § andra stycket sägs bl. a. att den omständigheten, att i författningstexten yrkesfiske nämns före sport- och fritidsfiske, ej innebär att yrkesfiskare bör äga företrädesrätt framför fritidsfiskare.

I motionerna hävdas att de nu redovisade bestämmelserna är relativt svårtolkade

och ej ger någon vägledning i fråga om yrkesfiske som inte enbart syftar till ortsbefolkningens försörjning med fisk. Motionärerna erinrar om att kronans fisken numera i stor utsträckning är upplåtna för sport- och fritidsfiske. När det gäller fiske med fast redskap blir härigenom enligt motionärernas mening inte sällan yrkesfiskare utestängda från sådant fiske i förevarande vatten. Under framhållande av angelägenheten av att liksom i allmänt vatten fiske med fast redskap i första hand förbehålls dem som är yrkesfiskare eller annan fiskare för vars försörjning fisket är av väsentlig betydelse hemställer motionärerna om en ändring av bestämmelserna om förvaltningen av kronans fisken i överensstämmelse härmed.

Av de i ärendet hörda remissinstanserna tillstyrker såväl Sveriges fiskares riksförbund som fritidsfiskeutredningen en ändring av bestämmelserna enligt motionärernas förslag. Fiskeristyrelsen finner att åtgärder i motionernas syfte förefaller väl överensstämma med riksdagens allmänna intentioner i fråga om fiskerättslagstiftningen. Styrelsen anser det dock vara tillräckligt med en kompletterande tillämpningsanvisning av förslagsvis det innehåll som år 1965 tillades 2 § kungörelsen med bemyndigande för fiskeristyrelsen och länsstyrelserna att lämna tillstånd till utsättning av fast fiskeredskap i allmänt vatten, innebärande bl. a. att yrkesfiskares företrädesrätt särskilt framhålls. Domänstyrelsen delar ej övriga remissorgans synpunkter på behovet av en ändring av bestämmelserna. Styrelsen anser sålunda, att motionärernas förslag helt överensstämmer med den praxis, som sedan länge tillämpats vid upplåtelse av ifrågakommande slag i domänverket underställda statliga vatten.

Utskottet får för sin del erinra om att huvudsyftet med gällande fiskerättslagstiftning i samband med tillkomsten av 1950 års fiskerättslag formulerades sålunda, att detsamma — vid sidan av intresset att främja fiskevården — borde vara att skapa sådana regler i fråga om rätten att bedriva fiske av olika slag och på olika vatten, som innebär en rättvis avvägning mellan här ifrågakommande intressen och samtidigt fylla rimliga anspråk på enhetlighet och klarhet. Enligt förarbetena till fiskerättslagen bör vidare det allmänna, i den mån konflikt uppkommer mellan enskilda fiskerättsägares, yrkesfiskares och fritidsfiskets intressen, i första hand söka tillgodose yrkesfiskets skäligen krav. Det har också, med hänsyn till det yrkesmässiga fiskets betydelse ur ekonomisk synvinkel och från försörjningssynpunkt, ansetts skäligt att statsmakterna såvitt på dem ankommer söka bereda denna närings utövare möjlighet att bedriva sitt fiske utan onödiga hinder. I enlighet med dessa principer har skilda bestämmelser utfärdats i syfte att trygga yrkesmännens fiskemöjligheter, bl. a. i nu aktuella kungörelse och cirkulär angående förvaltningen av kronans fisken. Utskottet vill i sammanhanget erinra om att tredje lagutskottet vid behandlingen av vissa till 1965 års riksdag väckta motioner angående bl. a. yrkesfiskares företrädesrätt till fiske med fasta redskap i allmänt vatten uttalade att en tillståndsgivning enligt bl. a. nyssnämnda föreskrifter, varigenom vid konkurrens i nu ifrågakommande hänseende mellan yrkes- och fritidsfiskare företräde lämnas åt de förstnämnda, överensstämde med fiskelagstiftningens grunder. Detta uttalande av tredje lagutskottet, mot vilket riksdagen ej hade något att erinra, äger enligt jordbruksutskottets

mening alltjämt giltighet. I enlighet härmed finner utskottet ingen anledning till erinran mot det uttalade syftet med nu ifrågavarande motioner. I likhet med bl. a. fiskeristyrelsen anser utskottet emellertid att någon ändring av gällande kungörelse icke erfordras för att uppnå detta syfte, enär densamma redan med nuvarande utformning möjliggör en sådan tillståndsgivning som motionärerna önskar. Däremot vill utskottet ej bestrida, att skäl kan föreligga att överse tillämpningsföreskrifterna i syfte att undersöka om inte den förut berörda grundregeln rörande avvägningen mellan yrkesfiskares och andra gruppers intressen skulle kunna komma klarare till uttryck än vad som nu är fallet. Utskottet finner dock att något riksdagens närmare ställningstagande till nu förevarande spörsmål ej erfordras. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att uppta frågan till övervägande och föranstalta om de åtgärder som kan finnas erforderliga för att tillgodose motionärernas syfte. Vad utskottet sålunda anfört torde böra ges Kungl. Maj:t till känna.

Utskottet hemställer således,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t som sin mening ger till känna vad utskottet anfört i anledning av motionerna I:652 och II:819.

Stockholm den 14 november 1967

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit

från första kammaren: herrar Mossberger (s), Lage Svedberg (s), Hedström (s), Carl Eskilsson (h)*, Nils Hansson (fp), Magnusson (s), Augustsson (s), Isacson (h), Skårman (fp) och Wikberg (cp);

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie (cp), Antby (fp), Arweson (s), Johanson i Västervik (s)*, Persson i Skänninge (s), Persson i Heden (cp), Hedin (h), Eskilsson i Likenäs (s), Johansson i Simrishamn (s) och Åberg (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.